

ความสำคัญและความเป็นมาของปัญหา

การนิเทศงาน เป็นกระบวนการอันหนึ่งที่ต้องควบคู่ไปกับกระบวนการบริหาร-งาน โดยเฉพาะงานในองค์กรที่ต้องใช้ผู้ปฏิบัติงานเป็นจำนวนมาก การนิเทศจะจำเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้เพื่อให้การควบคุมดูแลตรวจตราการปฏิบัติงาน มีประสิทธิภาพและถูกต้องตามเป้าหมายขององค์กรมากที่สุด (สมศรี กันธมาลา 2504) การนิเทศงานจึงเปรียบเสมือนจุดศูนย์กลางหรือจักรกลที่สำคัญในการดำเนินกิจการต่าง ๆ ขององค์กรในอันที่จะนำนโยบายไปสู่แผนงานใหญ่ แผนงานย่อยและไปสู่เป้าหมายผลผลิตในขั้นสุดท้าย (Dimock and Dimock, 1953) ดังนั้นการนิเทศจึงเป็นสิ่งจำเป็นอันจะขาดมิได้ในการบริหารกิจการทุกประเภท เพราะนอกเหนือไปจากการวางแผนและการประสานงานแล้ว การนิเทศงานจะเป็นกระบวนการที่สร้างเสริมให้การบริหารงานขององค์กรไปสู่ผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์นั้นได้ (Fayol, 1937)

การนิเทศการพยาบาลเป็นองค์ประกอบสำคัญในการบริหาร อันจะส่งผลให้พยาบาลได้ปฏิบัติงานตามแผน ตามนโยบายในโครงสร้างขององค์กร การนิเทศในวิชาชีพพยาบาลได้กระทำกันมาอย่างต่อเนื่อง มีการเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงรูปแบบและวิธีการอยู่เสมอ ทั้งนี้เพื่อให้ได้มาซึ่งผลการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพสูงสุดลดอัตราการสูญเสียในผลของงานที่เกี่ยวข้องกับชีวิต ซึ่งงานในวิชาชีพพยาบาลนั้นไม่ใช่งานที่จะลองผิดลองถูกได้ หากการปฏิบัติมีความผิดพลาดเกิดขึ้นย่อมนำมาซึ่งการสูญเสียชีวิตของผู้ป่วยเกิดความพิการ ทุพพลภาพ ยิ่งไปกว่า นั้นยังเกิดการสูญเสียทางเศรษฐกิจจากการที่ต้องใช้ระยะเวลาในการรักษาพยาบาล ดังนั้นการนิเทศการพยาบาล จึงมีความจำเป็นสำหรับการปฏิบัติการพยาบาลเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะในพยาบาลที่ให้การพยาบาลผู้ป่วยที่มีอัตราเสี่ยงกับการเสียชีวิตในช่วงวิกฤต ดังเช่นในกรณีของการดูแลผู้ป่วยกล้ามเนื้อหัวใจตายเฉียบพลันและมีความเสี่ยงต่อการเกิดภาวะแทรกซ้อนในหน่วยอภิบาลผู้ป่วยโรคหัวใจ

หน่วยอภิบาลผู้ป่วยหัวใจเป็นหน่วยรับรักษาพยาบาลผู้ป่วยโรคหัวใจที่อยู่ในภาวะวิกฤตซึ่งส่วนใหญ่ได้แก่ ผู้ป่วยโรคกล้ามเนื้อหัวใจตายเฉียบพลันทั้งกรณีที่มีและไม่มีภาวะแทรกซ้อน สำหรับภาวะแทรกซ้อนที่นับว่าเป็นอันตรายอย่างยิ่งได้แก่ ภาวะหัวใจเต้นผิดปกติ (Cardiac arrhythmia) หัวใจวาย (Congestive Heart Failure) ปอดบวมคั่ง (Pulmonary Edema) เหล่านี้ และเป็นสาเหตุการเสียชีวิตในอัตราที่สูง ซึ่งสมาคมโรคหัวใจในสหรัฐอเมริกาได้รายงานเกี่ยวกับโรคหัวใจขาดเลือดไว้ว่าในปี ค.ศ. 1983 มีจำนวนถึง 4.5 ล้านคน ในปี ค.ศ. 1984 พบเพิ่มขึ้นอีก 1.5 ล้านคน และเสียชีวิต 550,000 คน (Hijek, 1984) นอกจากนี้ยังพบว่าอัตราการเสียชีวิตเพิ่มขึ้นถึง 2-2.5 ล้านคนทุกปี และในจำนวนที่เสียชีวิตนี้พบว่าร้อยละ 20-70 จะเสียชีวิตก่อนที่จะได้รับการรักษาในโรงพยาบาล (ประเสริฐ ทองเจริญ และ อนันต์ ทรรตนิภาส, 2525) ส่วนลักษณะของการเสียชีวิตมีรายงานว่าผู้ป่วยกล้ามเนื้อหัวใจตาย จำนวน 400,000 คน ใน 600,000 คน จะเสียชีวิตอย่างกะทันหัน (Follick et al อ้างถึงใน ภิญา หนูภักดี, 2533) โรคกล้ามเนื้อหัวใจตายแม้ว่าจะได้รับการรักษาแล้วยังเป็นโรคที่กลับเป็นซ้ำได้อีก (Bridody, 1984) โดยสรุปแล้วโรคกล้ามเนื้อหัวใจตายนี้เป็นโรคที่เกิดขึ้นได้อย่างเฉียบพลันและมีความเสี่ยงสูงต่อการเสียชีวิต ดังนั้นในการดูแลผู้ป่วยพยาบาลจึงต้องใช้ความรู้ ทักษะ ความชำนาญ เป็นพิเศษเพื่อให้ผู้ป่วยปลอดภัยจากภาวะแทรกซ้อนต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นโดยเฉพาะช่วงที่ผู้ป่วยอยู่ในระยะวิกฤต

สำหรับประเทศไทยจากแผนพัฒนาการสาธารณสุขฉบับที่ 7 (2535-2539) กล่าวว่าอัตราการเสียชีวิตของโรคหัวใจปี 2503 อยู่ในระดับ 1 ใน 5 อันดับแรกของอัตราการเสียชีวิตทั้งประเทศ (กอแผนงานสาธารณสุข, 2535 : 33) และจากการประชุมเรื่อง "การบริหารโรงพยาบาลในทศวรรษหน้า" ได้รายงานไว้ว่าโรคระบบหลอดเลือดและหัวใจจะเป็นสภาวะความเจ็บป่วยที่จะสูงขึ้นเป็นอันดับแรกของปัญหาด้านสาธารณสุขไทย (กรมการแพทย์, 2533) ดังนั้นเพื่อให้ประสิทธิภาพของการปฏิบัติการพยาบาลสอดคล้องกับแนวโน้มของปัญหาที่เป็นมาและที่จะเกิดขึ้น

การนิเทศจึงเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในอันที่จะพัฒนาให้พยาบาลผู้ปฏิบัติมีความรู้ความสามารถเชิงปฏิบัติที่สอดคล้องกับความต้องการและวัตถุประสงค์ของการพัฒนางานด้านบริการสุขภาพอนามัย ผู้บริหารซึ่งมีหน้าที่โดยตรงต่อการนิเทศงานจึงจำเป็นต้องวางแผนและศึกษารูปแบบวิธีการนิเทศงานที่มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับสภาวะการณืที่เป็นอยู่

สิ่งที่ต้องคำนึงถึงเป็นประการแรกเกี่ยวกับการวางแผนการนิเทศงานคือการศึกษากำหนดความต้องการของพยาบาลผู้ปฏิบัติหรือผู้รับการนิเทศ (John A. Burns School of Medicine, 1983) ในเรื่องผู้นิเทศจะต้องสามารถวิเคราะห์สถานการณ์ที่เป็นอยู่ในปัจจุบันให้ได้ว่า ยังมีสิ่งใดบ้างที่ผู้ปฏิบัติหรือผู้รับการนิเทศต้องการความช่วยเหลือการสนับสนุนจากผู้นิเทศและปัญหาใดบ้างที่ผู้นิเทศสามารถช่วยแก้ไข ซึ่งจะให้ผู้รับการนิเทศสามารถดำเนินการต่อไปได้ ทั้งนี้เพื่อเป็นการสนองตอบที่ตรงกับความต้องการของผู้ปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง สอดคล้องกับนโยบายและทรัพยากรที่มีอยู่ โดยทั่วไปจะสังเกตได้ว่าการวางแผนการนิเทศตามสภาพความเป็นจริงผู้นิเทศมักคำนึงถึงเฉพาะแนวนโยบายที่ได้รับจากผู้บริหารระดับสูงและข้อจำกัดที่มีอยู่เป็นสำคัญ โดยมีได้นำความต้องการของพยาบาลผู้ปฏิบัติงานเข้ามามีส่วนร่วม พิจารณาด้วยจึงดูเหมือนว่าการนิเทศนี้ๆ เป็นการตอบสนองความต้องการของผู้บริหารและผู้นิเทศเพียงฝ่ายเดียวเมื่อเป็นเช่นนั้น การนิเทศการพยาบาลจึงไม่สามารถใช้เป็นกลไกในการแก้ไขปัญหาให้ระดับผู้ปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ฟาริดา อิบราฮิม (2525) ได้ให้ความเห็นไว้ว่าการนิเทศที่ดีนั้นต้องประกอบด้วยปัจจัย 3 ประการคือ 1) ความรู้แจ้งเกี่ยวกับปัญหาและความต้องการเพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดจุดมุ่งหมายและวิธีการได้อย่างถูกต้อง 2) ความรู้สึกชื่นชมและเจตคติที่ดีต่อจุดมุ่งหมายนั้น และ 3) การปฏิบัติที่เกิดจากความเต็มใจและมีประสิทธิภาพ ดังนั้นการตอบสนองความต้องการของผู้ปฏิบัติหรือผู้รับการนิเทศอย่างแท้จริงจึงต้องรู้แจ้งเกี่ยวกับปัญหาและความต้องการอย่างมีวัตถุประสงค์ (Objective needs) เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดจุดมุ่งหมายและวิธีการได้อย่างถูกต้อง โดยเฉพาะการดูแลผู้ป่วยของพยาบาล

หน่วยอภิบาลผู้ป่วยโรคหัวใจ อันเป็นภาวะวิกฤตซึ่งชีวิตของผู้ป่วยขึ้นอยู่กับ การปฏิบัติและ การตัดสินใจของพยาบาล

พยาบาลในหน่วยอภิบาลผู้ป่วยโรคหัวใจ จำเป็นต้องปฏิบัติกรพยาบาล ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม และรวดเร็วตามขั้นตอนของกระบวนการพยาบาล พยาบาลใน หน่วยนี้จึงต้องมีการฝึกความรู้ ความชำนาญเฉพาะเป็นพิเศษเพื่อรักษามาตรฐาน การดูแลผู้ป่วยในหน่วยนี้ไว้ ผู้ป่วยและญาติมีความคาดหวังว่า พยาบาลในหน่วยนี้จะ ต้องเป็นผู้ที่มีความรู้สูงมีความชำนาญอย่างมากในการดูแลผู้ป่วยในภาวะวิกฤต เป็นผู้ ที่สามารถแก้ไขอาการแทรกซ้อนของผู้ป่วยที่เกิดขึ้นอย่างปัจจุบันทันด่วน เป็นผู้ที่มีปฏิภาณ ไหวพริบที่ดี มีความรู้ความสามารถในการใช้เครื่องมือช่วยชีวิตผู้ป่วยอย่างดีและมี ประสิทธิภาพ (ฉวีวรรณ ธงชัย, 2530) พยาบาลวิชาชีพทุกคนไม่ว่าจะเป็น ผู้บริหารหรือผู้ปฏิบัติการพยาบาล มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงต่อคุณภาพของงานบริการ ที่ให้แก่สังคม เพื่อที่จะสร้างความเชื่อถือ ความไว้วางใจและการยอมรับให้แก่องค์กร นอกจากนั้นการที่จะให้สังคมยอมรับในคุณค่าของวิชาชีพ การบริการพยาบาลจะต้องมุ่งเน้น ให้ประชาชนมีสุขภาพดี สามารถช่วยเหลือตนเองได้ตามความเหมาะสม สามารถปรับตัว และดำรงคุณภาพชีวิตไว้ได้ด้วยดี การปฏิบัติงานต้องมีการตรวจสอบโดยสม่ำเสมอ มีการหาแนวทางและวิธีการปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้ได้ผลงานตามเป้าหมาย ผลงานที่เกิด ขึ้นนั้นย่อมเป็นตัวชี้ถึงระดับคุณภาพการพยาบาล การพัฒนาคุณภาพงานเป็นปณิธานร่วมกัน ของทั้งผู้บริหารและผู้ปฏิบัติ เป็นวิถีทางที่จะนำสู่การพัฒนาวิชาชีพและองค์กร ได้ในที่สุด

การนิเทศการพยาบาล เป็นกิจกรรมหนึ่งในกระบวนการบริหารที่มุ่งปรับ ปรุงการปฏิบัติการพยาบาล โดยการแนะนำ ส่งเสริม กระตุ้น สนับสนุน และชักจูง บุคลากรทางการพยาบาล เพื่อการพัฒนาความรู้ ทักษะการปฏิบัติทางการพยาบาล รวมทั้งเจตคติ อันจะก่อให้เกิดผลดีต่อการให้บริการพยาบาล หรืออีกนัยหนึ่ง เป็น การช่วยเหลือบุคคลเพื่อเพิ่มพูนคุณภาพของงาน ดังนั้น การนิเทศการพยาบาลจึงเป็น "การร่วมมือ" มิใช่การตรวจและควบคุม ถ้าจะมีการควบคุมอยู่บ้างในการนิเทศงานก็ เป็นไปในลักษณะ "การควบคุมงาน" มิใช่ควบคุมเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน หรือพยาบาลผู้ ปฏิบัติงาน โดยหลักการแล้ว การนิเทศมีเป้าหมาย คือ 1) เพื่อพัฒนาคน 2) เพื่อ

พัฒนางาน 3) เพื่อสร้างการประสานสัมพันธ์ และ 4) เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจ (สังัด อุทรานันท์, 2530)

การนิเทศการพยาบาลเป็น "การพัฒนาคน" เพราะมุ่งไปที่ผู้ปฏิบัติงาน ดังนั้นการนิเทศการพยาบาลจึงเป็นกระบวนการทำงานร่วมกันระหว่างผู้ทำการนิเทศ และผู้ปฏิบัติงานซึ่งเป็นฝ่ายผู้รับการนิเทศ เพื่อให้พยาบาลและบุคลากรเหล่านี้ ได้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในทางดีขึ้น ในส่วนของ "การพัฒนางาน" เนื่องจากการนิเทศ การพยาบาลมีเป้าหมายสูงสุดอยู่ที่ผู้ป่วยซึ่งเป็นผู้รับบริการการพยาบาลจากพยาบาลและ บุคลากรทางการพยาบาล ด้วยเหตุนี้การนิเทศที่จัดขึ้นจึงเน้น ที่งานด้านปฏิบัติ การพยาบาลให้ดีขึ้นนั่นเอง สำหรับประเด็น "สร้างการประสานสัมพันธ์" นั้นจะเป็นผล ที่เกิดมาจากการทำงานร่วมกัน รับผิดชอบร่วมกัน ผลัดเปลี่ยนกันเป็นผู้นำ ผู้ตาม ซึ่ง ไม่ใช่เป็นการทำงานภายใต้การถูกบังคับ และคอยตรวจตราหรือคอยจับผิดสำหรับ "การสร้างขวัญและกำลังใจ" ถือได้ว่าเป็นจุดมุ่งหมายที่สำคัญอีกประการหนึ่งของการ นิเทศ ทั้งนี้เพราะขวัญและกำลังใจเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้บุคลากรมีความตั้งใจใน การทำงาน หากการนิเทศไม่ได้ทำการสร้างขวัญและให้กำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงานแล้ว การนิเทศการพยาบาลก็ย่อมจะประสบความสำเร็จได้ยากดังที่ยอร์จ กล่าวไว้ว่า ขวัญและ กำลังใจจะเกิดขึ้นจาก การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีแรงจูงใจที่ดี มีความเข้าใจดีมีการ แนะแนว และมีการปฏิบัติเกี่ยวกับการนิเทศที่ดี (George, 1979:69)

การนิเทศเป็นกิจกรรมสำคัญ ของผู้บริหารหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายให้ทำ การนิเทศการปฏิบัติงานของผู้ที่อยู่ในความรับผิดชอบ ดังนั้นผู้ที่ทำการนิเทศ จึงจำเป็นต้องศึกษา หาข้อมูล ปัญหา ความต้องการ และสิ่งสนับสนุนการปฏิบัติงานของพยาบาล ทั้งนี้เพื่อที่จะช่วยให้ สามารถกำหนดวิธีการที่จะให้การแนะนำ การส่งเสริม กระตุ้น ชักจูง ได้สอดคล้องตรงกับความต้องการของผู้รับการนิเทศซึ่งคุณภาพของการปฏิบัติ การพยาบาลหรือการให้บริการพยาบาลนั้นจำเป็นต้อง มีความรู้ ทักษะและเจตคติหรือ คุณธรรมเป็นพื้นฐาน (ฟาริดา อับราฮิม, 2535 : 161) อย่างไรก็ตามในด้าน ของความรู้ นับเป็นองค์ประกอบสำคัญอันดับแรกที่จะนำไปสู่คุณภาพของงาน วิชาชีพ พยาบาลเป็นวิชาชีพสาขาวิทยาศาสตร์ประยุกต์ พยาบาลจึงต้องมีความรู้ทั้งทางทฤษฎี

และทางการปฏิบัติการพยาบาลต้อง ควบคู่กันไป (รุจา กาญจนมณฑ, 2528
 ช. 179-180) ดังนั้นผู้ทำกาการนิเทศจำเป็นต้องศึกษาหรือทำการประเมินระดับความรู้
 ความสามารถที่จำเป็น (Needs) สำหรับการให้บริการพยาบาลที่มีคุณภาพของผู้ปฏิบัติงาน
 งานเพื่อประสิทธิภาพของการนิเทศ สำหรับวิธีการประเมินความรู้ความสามารถของ
 พยาบาลที่ปฏิบัติงานนั้นผู้บริหารหรือผู้นิเทศ อาจใช้วิธีการได้หลายวิธี อาทิการใช้
 แบบสอบถาม แบบสอบถาม การสังเกตการปฏิบัติงาน เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตามการใช้
 แบบสอบถามนั้นเป็นวิธีหนึ่งซึ่งสามารถวัดระดับความรู้ได้อย่างครอบคลุมทั้งความ
 กว้าง ความลึก อันจะสามารถนำระดับความรู้มากำหนดความต้องการของผู้ปฏิบัติ
 การพยาบาลได้ตรงตามความเป็นจริงมากที่สุด

ความรู้ทางการพยาบาลของพยาบาลหน่วยอภิบาลผู้ป่วยโรคหัวใจเป็น
 ความรู้ที่มีความเฉพาะทาง โดยลักษณะของผู้ป่วย ที่มีอาการเปลี่ยนแปลงได้รวดเร็ว
 เกิดได้เฉียบพลัน เสียชีวิตได้ในทันที แม้แก้ไขทันก็กลับเป็นซ้ำได้อีก ผู้ป่วยจึงมี
 ความวิตกกังวลสูง และกลัวต่อการเสียชีวิตเป็นอย่างมาก พยาบาลผู้ปฏิบัติจึงต้องมี
 ความรู้จริง รู้รอบ ทันเหตุการณ์ มีความรู้ความสามารถในการแปลข้อมูล แยกข้อมูลที่
 ปกติ ข้อมูลที่ผิดปกติได้ ใช้ความรู้เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับผู้ป่วยได้ทันทั่วทั้ง และ
 ให้การดูแลครอบคลุมอาการของโรค จิตใจ สังคมและจิตวิญญาณ ความรู้ของพยาบาล
 ผู้ปฏิบัติจะต้องมีความรู้ที่นำมาใช้ถึงระดับ ความรู้ความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้
 การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินค่า (สมคิด รักษาสัตย์ และประนอม
 โอทกานนท์, 2525 : 12)

สิ่งสนับสนุนการปฏิบัติการพยาบาล

นอกจากความรู้ความสามารถในการปฏิบัติการพยาบาลแล้วการปฏิบัติการ
 พยาบาลที่มีประสิทธิภาพยังต้องอาศัยองค์ประกอบต่าง ๆ อีกหลายด้านซึ่งผู้วิจัยได้สรุป
 สิ่งสนับสนุนการปฏิบัติการพยาบาลไว้คือ ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ด้าน
 ลักษณะงาน ด้านสัมพันธภาพ และด้านการจูงใจจากผู้บริหาร องค์ประกอบเหล่านี้
 จะมีส่วนอำนวยความสะดวกพยาบาลที่ปฏิบัติการพยาบาล ในสภาพแวดล้อมทางกายภาพ

ที่ดี มีความรู้สึกปลอดภัย สะดวกสบาย พึงพอใจที่จะอยู่ทำงาน สภาพแวดล้อมทางกายภาพจึงส่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน (วรรณวิไล จันทราภา และคณะ, 2523) ส่วนลักษณะงานในหน่วยอภิบาลผู้ป่วยโรคหัวใจ ก่อให้เกิดความเครียดได้ตลอดเวลา เกิดความเบื่อหน่ายได้ง่าย ดังนั้นในการปฏิบัติงานจึงต้องอาศัยสัมพันธภาพของบุคลากรที่ทำงานร่วมกัน จะทำให้เกิดบรรยากาศของเพื่อนร่วมงานที่ดีถือเป็นสิ่งจูงใจที่ทำให้การทำงานสนุก เกิดความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน (นพพรพานิชสุข, 2520) ส่วนการจูงใจจากผู้บริหารนั้นเป็นองค์ประกอบที่สำคัญยิ่ง หากหน่วยงานใดมีผู้บริหารที่มีความเข้าใจในเรื่องการจูงใจมากย่อมทำให้บุคลากรในหน่วยงานเกิดความพึงพอใจที่จะปฏิบัติตามการพยาบาลอย่างเต็มกำลังความสามารถของตนเอง (ภิญโญ สาธร, 2517 และ Hicks, 1967)

จึงสรุปได้ว่าการให้บริการพยาบาลจะมีคุณภาพมากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับความรู้ความเข้าใจ ทักษะความสามารถของพยาบาลแต่ละคนที่จะนำหลักวิชามาใช้ในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีเจตคติที่ดี ศึกษาค้นคว้าทันต่อความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์การแพทย์ และมีการพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา (Edyth L. Alexander, 1972) การเลือกสรรให้พยาบาลประจำหน่วยอภิบาลผู้ป่วยโรคหัวใจเตรียมพร้อมเพื่อป้องกันปัญหาและเหตุการณ์ที่ยังไม่เกิดขึ้นจึงเป็นหน้าที่ของผู้บริหารที่ต้องศึกษาแนวทางในการนิเทศงานก่อนที่จะแก้ไขไม่ทัน (วรรณวิไล จันทราภา, 2530) ในการพัฒนาบุคลากรพยาบาลด้วยการนิเทศการพยาบาลนั้นเป็นที่ทราบดีว่า พยาบาลวิชาชีพในหน่วยอภิบาลผู้ป่วยโรคหัวใจ จำเป็นต้องมีความรู้ที่สามารถตัดสินใจปฏิบัติ การพยาบาลผู้ป่วยโรคหัวใจได้อย่างมีประสิทธิภาพด้วยตนเองตามหลักการเหตุผลทางวิทยาศาสตร์ที่ถูกต้อง และความรู้ยังเป็นฐานสำคัญของการพัฒนาทักษะด้านอื่น ๆ อีกหลายด้าน ผู้วิจัยจึงให้ความสำคัญในเรื่องความรู้เป็นอย่างมาก ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาระดับความรู้ทางการพยาบาลซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยกำหนดถึงความต้องการการนิเทศการปฏิบัติการพยาบาลตามกระบวนการพยาบาลของพยาบาลหน่วยอภิบาลผู้ป่วยโรคหัวใจ และสนใจที่จะศึกษาความต้องการสิ่งสนับสนุนการปฏิบัติงานในหน่วยอภิบาลผู้ป่วยโรคหัวใจด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ลักษณะงาน

สัมพันธภาพ และการจูงใจจากผู้บริหารเพื่อให้เกิดขวัญ กำลังใจ และความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงานว่าอยู่ในระดับใด

ปัญหาในการวิจัย

1. พยาบาลหน่วยอภิบาลผู้ป่วยโรคหัวใจ จำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์การปฏิบัติงาน และประสบการณ์การอบรมเฉพาะทาง มีความต้องการการนิเทศการพยาบาล ในด้านความรู้ทางการพยาบาลผู้ป่วยโรคหัวใจ ในระดับใด และมีความแตกต่างกันหรือไม่
2. พยาบาลหน่วยอภิบาลผู้ป่วยโรคหัวใจ มีความต้องการสิ่งสนับสนุนในการปฏิบัติการพยาบาลด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ลักษณะงาน สัมพันธภาพ และด้านแรงจูงใจจากผู้บริหารอยู่ระดับใด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการการนิเทศการพยาบาลของพยาบาลหน่วยอภิบาลผู้ป่วยโรคหัวใจ โรงพยาบาลของรัฐ กรุงเทพมหานคร ครอบคลุมในด้าน
 - 1.1 ความรู้ทางการพยาบาลตามกระบวนการพยาบาล ได้แก่ การประเมินสภาพผู้ป่วย การวางแผนการปฏิบัติการพยาบาล การปฏิบัติการพยาบาล การประเมินผลการปฏิบัติการพยาบาล
 - 1.2 สิ่งสนับสนุนในการปฏิบัติการพยาบาล ได้แก่ สภาพแวดล้อมทางกายภาพ ลักษณะงาน สัมพันธภาพ และการจูงใจจากผู้บริหาร
2. เพื่อเปรียบเทียบความต้องการการนิเทศการพยาบาลของพยาบาลหน่วยอภิบาลผู้ป่วยโรคหัวใจ จำแนกตาม
 - 2.1 วุฒิการศึกษา
 - 2.2 ประสบการณ์การทำงาน
 - 2.3 ประสบการณ์การอบรมเฉพาะทาง

สมมติฐานของการวิจัย

การนิเทศการพยาบาลเป็นการนิเทศบุคลากรเพื่อปฏิบัติการพยาบาล บุคลากรในหน่วยอภิบาลผู้ป่วยโรคหัวใจมีความแตกต่างกันด้านภูมิหลัง ที่สามารถทำให้เกิดความแตกต่างของความรู้ ความสามารถ ทักษะ และเจตคติต่อการปฏิบัติการพยาบาล ความสามารถในการปฏิบัติงานส่วนหนึ่งเกิดจากประสบการณ์ในการปฏิบัติงานของพยาบาล (Lachnam, 1984) บุคคลที่สูงวัยขึ้นมีประสบการณ์ในการทำงานมากจึงสามารถนำประสบการณ์ใหม่ ๆ มาสังเคราะห์ ให้เข้ากับประสบการณ์เดิม เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ หรือการปฏิบัติสิ่งต่าง ๆ ให้ดียิ่งขึ้น (Brim, 1975) รัชนี้ (รัชนี้ อยู่ศิริ, 2523) ได้ศึกษาเปรียบเทียบการประเมินการพยาบาลของพยาบาลวิชาชีพ ในโรงพยาบาลมหาวิทยาลัยพบว่า พยาบาลที่มีประสบการณ์การทำงานน้อยกว่า 3 ปี และ 3 ปีขึ้นไป แตกต่างกันโดยรวม ในด้านการดูแลและการร่วมปฏิบัติงาน โดยคะแนนเฉลี่ยของพยาบาลที่มีประสบการณ์ 3 ปีขึ้นไป มีค่าสูงกว่าพยาบาลที่ปฏิบัติงานน้อยกว่า 3 ปี ในการปฏิบัติงาน ระยะเวลาที่ยังนาน ประสบการณ์ยิ่งมาก ประสบการณ์จะทำให้รู้ว่าอะไรดีมีประโยชน์ควรทำนอกจากนี้ประสบการณ์ยังช่วยให้คนรู้จักตรวจสอบหาวิธีการใหม่ ๆ อยู่เสมอ (Roger, 1961) ผู้มีประสบการณ์การทำงานมามากย่อมมีความเข้าใจในงานที่ปฏิบัติและสามารถคาดการณ์สิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้อย่างมีหลักการและเหตุผลมากกว่าผู้ที่มีประสบการณ์การทำงานน้อย (Nigro and Nigro, 1984) การฝึกอบรมก็ถือเป็นการพัฒนาความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงานเช่นกัน (อุทัย หิรัญโศ, 2523) การอบรมพยาบาลหน่วยอภิบาลให้ได้ความรู้ด้านเทคนิคที่ทันสมัยและมีค่านิยมต่อการปฏิบัติงาน จะทำให้ปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจเต็มความสามารถและมีความสุข (สมหมาย หิรัญนุช, 2532) ความสามารถของบุคลากรได้มาจากกระบวนการเรียนรู้ การผ่านการอบรม การได้มีประสบการณ์ หรือการได้รับการศึกษา (Dessler 1982) จึงกล่าวได้ว่า ภูมิหลังของแต่ละบุคคลที่แตกต่างกัน ทำให้พฤติกรรมของบุคคลที่มีต่อสิ่งเดียวกันแตกต่างกันไป (สมปราชญ์ จอมเทศ, 2516)

ความแตกต่างเหล่านี้จะเป็นข้อบ่งชี้ ให้ผู้บริหารหรือผู้นิเทศ สามารถกำหนดระดับความต้องการในการนิเทศการปฏิบัติการพยาบาลได้ว่าระดับความต้องการการนิเทศการพยาบาลของบุคลากรกลุ่มใดต้องการการนิเทศเร่งด่วนหรือ มาก-น้อย อย่างไร

ด้วยเหตุผลดังกล่าว จะเห็นว่า ความต้องการการนิเทศการพยาบาลของพยาบาลหน่วยอภิบาลผู้ป่วยโรคหัวใจจะเป็นลักษณะใด มีส่วนเกี่ยวข้องกับปัจจัยหลายประการที่เป็นภูมิหลัง ผู้วิจัยจึง ตั้งสมมุติฐานในการวิจัยว่า

ความต้องการการนิเทศการพยาบาล ด้านความรู้ทางการพยาบาลตามกระบวนการพยาบาล และความต้องการสิ่งสนับสนุนในการปฏิบัติการพยาบาลของพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในหน่วยอภิบาลผู้ป่วยโรคหัวใจจำแนกตามภูมิหลัง ด้านวุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และประสบการณ์การฝึกอบรมเฉพาะทาง ต่างกันมีความแตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

ผู้วิจัยได้จำกัดขอบเขตของการวิจัยไว้ดังนี้

1. การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาความต้องการการนิเทศการพยาบาลของพยาบาลหน่วยอภิบาลผู้ป่วยโรคหัวใจ ในโรงพยาบาลของรัฐ กรุงเทพมหานคร
2. ตัวแปรในการศึกษาคือ
 - 2.1. ความต้องการการนิเทศการพยาบาล ด้านความรู้ทางการพยาบาล ตามกระบวนการพยาบาลสำหรับผู้ป่วยหน่วยอภิบาลผู้ป่วยโรคหัวใจ จำแนกตามภูมิหลังของวิชาชีพ
 - 2.2. ความต้องการสิ่งสนับสนุนในการปฏิบัติงาน ได้แก่ สภาพแวดล้อมทางกายภาพ ลักษณะงาน สัมพันธภาพ การจูงใจจากผู้บริหาร จำแนกตามภูมิหลังของวิชาชีพ

ข้อตกลงเบื้องต้น

ผู้วิจัยถือว่าพยาบาลทุกคนในหน่วยอภิบาลผู้ป่วยโรคหัวใจที่เป็นประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ตอบคำถามเกี่ยวกับ ความรู้ทางการพยาบาลตามกระบวนการพยาบาล และสิ่งสนับสนุนในการปฏิบัติงาน สำหรับการศึกษาค้นคว้าความต้องการนิเทศ การพยาบาลครั้งนี้ตรงตามความเป็นจริง

สำหรับความต้องการสิ่งสนับสนุนที่จำเป็นต่อการปฏิบัติการพยาบาลในหน่วยอภิบาลผู้ป่วยโรคหัวใจนั้น ผู้ตอบจัดระดับของความต้องการสิ่งสนับสนุนโดยไม่ได้คำนึงถึงการสนับสนุนที่ได้รับอยู่ในขณะที่ตอบแบบสอบถาม

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

หน่วยอภิบาลผู้ป่วยโรคหัวใจ หมายถึง หน่วยที่ให้การดูแลและผู้ป่วยโรคหัวใจ ได้แก่ โรคกล้ามเนื้อหัวใจตาย โรคหลอดเลือดหัวใจที่อยู่ในภาวะวิกฤตและภาวะแทรกซ้อน ที่ต้องใช้เครื่องมือและอุปกรณ์พิเศษต่าง ๆ ในการช่วยชีวิตผู้ป่วย

พยาบาลหน่วยอภิบาลผู้ป่วยโรคหัวใจ หมายถึง บุคคลที่สำเร็จการศึกษา ซึ่งชั้นทะเบียนและได้รับอนุญาตให้เป็นผู้ ประกอบวิชาชีพการพยาบาลและผดุงครรภ์ชั้น 1 ตาม พ.ร.บ. สภาการพยาบาล พ.ศ. 2528 และปฏิบัติงานในหน่วยอภิบาลผู้ป่วยโรคหัวใจ

โรงพยาบาลของรัฐ กรุงเทพมหานคร หมายถึง โรงพยาบาลของรัฐบาล ในกรุงเทพมหานคร ทุกแห่งที่มีหน่วยอภิบาลผู้ป่วยโรคหัวใจ (Coronary Care Unit) ซึ่งมีอยู่ 3 สังกัด ได้แก่ กระทรวงกลาโหม 3 โรงพยาบาล กระทรวงมหาดไทย 2 โรงพยาบาล ทบวงมหาวิทยาลัย 1 โรงพยาบาล รวมทั้งสิ้น 6 โรงพยาบาล

ความต้องการการนิเทศการพยาบาล หมายถึง สิ่งที่เป็นความจำเป็นที่จะต้องจัดหาให้แก่พยาบาลหน่วยอภิบาลผู้ป่วยโรคหัวใจ โรงพยาบาลของรัฐ กรุงเทพมหานคร เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ สิ่งที่เป็นความจำเป็นคือ ความรู้เรื่องการพยาบาลผู้ป่วยโรคหัวใจที่ได้รับการดูแลรักษาในหน่วยอภิบาลผู้ป่วยโรคหัวใจ และสิ่งสนับสนุนการปฏิบัติการพยาบาลในหน่วยอภิบาลผู้ป่วยโรคหัวใจ

1. ความรู้ทางการพยาบาลในหน่วยอภิบาลผู้ป่วยโรคหัวใจ หมายถึง การพยาบาลผู้ป่วยที่มีหลอดเลือดหัวใจตีบ มีภาวะกล้ามเนื้อหัวใจตายและมีภาวะแทรกซ้อนในภาวะวิกฤตซึ่งครอบคลุมความรู้ในระดับ ความรู้ความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินค่าตามกระบวนการพยาบาล เริ่มตั้งแต่การประเมินสภาพผู้ป่วย การวางแผนการพยาบาล การปฏิบัติการพยาบาล และการประเมินผล การปฏิบัติการพยาบาล

1.1 การประเมินสภาพผู้ป่วย (Nursing Assessment) หมายถึง การปฏิบัติการประมวลและวิเคราะห์ข้อมูลของผู้ป่วย เพื่อการวินิจฉัยปัญหาและความต้องการของผู้ป่วย และการวินิจฉัยทางการพยาบาลที่จับพล้นทันที

1.2 การวางแผนการพยาบาล (Planning) หมายถึง การกำหนด เป้าหมาย จุดประสงค์ กิจกรรมการพยาบาล และการประเมินผลเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติการพยาบาล

1.3 การปฏิบัติการพยาบาล (Nursing Implementation) หมายถึง การปฏิบัติงานตามแผนการพยาบาล ให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์

1.4 การประเมินผลการปฏิบัติการพยาบาล (Nursing Evaluation) หมายถึง การประเมินว่า ปัญหาของผู้ป่วยได้รับการแก้ไขให้หมดไปตามเป้าหมาย จุดประสงค์ หรือ กิจกรรมการพยาบาล ตามที่ได้วางแผนให้การพยาบาลไว้

2. สิ่งสนับสนุนในการปฏิบัติการพยาบาล หมายถึง สิ่งจำเป็นสำหรับ ส่งเสริมขวัญ หรือกำลังใจ แรงจูงใจในการปฏิบัติงานได้แก่ สภาพแวดล้อมทางกายภาพ ลักษณะงาน สัมพันธภาพ การจูงใจจากผู้บริหาร

วุฒิการศึกษา หมายถึง การศึกษาของพยาบาลหน่วยอภิบาลผู้ป่วยโรคหัวใจ จำแนกเป็น 3 ระดับคือ ต่ำกว่าปริญญาตรี ปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี

ประสบการณ์การทำงาน หมายถึง ระยะเวลาที่พยาบาลวิชาชีพปฏิบัติงานในหน่วยอภิบาลผู้ป่วยโรคหัวใจ โดยจัดแบ่งเป็นช่วงของประสบการณ์ คือ ต่ำกว่า 3 ปี, 3 - 5 ปี และ 6 ปีขึ้นไป

ประสบการณ์การอบรมเฉพาะทาง หมายถึง การเข้ารับการอบรมใน
หลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทางโรคหัวใจ ซึ่งมีหลักสูตรการอบรมที่แน่นอน
และมีวุฒิบัตร

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนางานในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ด้านบริหาร เป็นแนวทางให้ผู้บริหารทางการพยาบาล นำข้อมูล
ที่ได้ไปจัดลำดับความเร่งด่วนในการวางแผนงาน เพื่อพัฒนาบุคลากรและประสิทธิภาพ
การพยาบาลในหน่วยอภิบาลผู้ป่วยโรคหัวใจ
2. ด้านบริการ เป็นแนวทางให้พยาบาลหน่วยอภิบาลผู้ป่วยโรค
หัวใจ นำผลการวิจัย ไปใช้เป็นแนวทางในการศึกษาหาความรู้ ความเข้าใจเพิ่มเติม
ที่กว้างขวาง ลึกซึ้ง เพื่อการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ ต่อผู้ป่วย ต่อองค์กรและต่อ
วิชาชีพ
3. ด้านวิชาการ เป็นแนวทางในการจัดโครงการพัฒนา ความรู้
ความเข้าใจ สำหรับพยาบาลหน่วยอภิบาลผู้ป่วยหัวใจและพยาบาลที่จะเข้าปฏิบัติงาน
ในหน่วยงานอภิบาลผู้ป่วยโรคหัวใจได้โดยมีเป้าหมายและทิศทางที่ชัดเจน